

**RĖMINĖ TAUTINIŲ MAŽUMŲ APSAUGOS KONVENCIJA
IR AIŠKINIMAS**

**FRAMEWORK CONVENTION FOR THE PROTECTION OF NATIONAL
MINORITIES AND EXPLANATORY REPORT**

**CONVENTION-CADRE POUR LA PROTECTION DES MINORITÉS
NATIONALES ET RAPPORT EXPLICATIF**

**Vertimas lietuvių kalba
Lithuanian version
Version lithuanienne**

RĖMINĖ TAUTINIŲ MAŽUMŲ APSAUGOS KONVENCIJA

Valstybės, Europos Tarybos narės, ir kitos šios sisteminės Konvencijos valstybės signatarės,

Atsižvelgdamos į tai, kad Europos Tarybos tikslas yra didesnė vienybė tarp jos narių, siekiant apsaugoti ir įgyvendinti idealus ir principus, kurie yra jų bendras palikimas;

Atsižvelgdamos į tai, kad vienas iš būdų, siekiant šio tikslo, yra žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių išsaugojimas ir tolesnis įgyvendinimas;

Norėdamos įgyvendinti valstybių, Europos Tarybos narių, valstybių ir vyriausybių vadovų deklaraciją, priimtą 1993 m. spalio 9 d. Vienoje;

Būdamos pasiryžusios ginti tautines mažumas savo teritorijose;

Atsižvelgdamos į tai, kad Europos istorijos perversmai parodė tautinių mažumų apsaugos svarbą šio žemyno stabilumui, demokratiniam saugumui ir taikai;

Atsižvelgdamos į tai, kad pliuralistinė ir tikrai demokratiška visuomenė turėtų ne tik gerbti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens etninį, kultūrinį, kalbinį ir religinį savitumą, bet ir sudaryti tinkamas sąlygas, leidžiančias tautinėms mažumoms reikšti, saugoti ir plėtoti savo savitumą;

Atsižvelgdamos į tai, jog pakantumo ir dialogo klimatas būtinas, kad kultūrinė įvairovė taptų ne kiekvienos visuomenės skaldymo, bet jos turtinimo šaltiniu ir veiksmu;

Atsižvelgdamos į tai, kad pakančios ir klestinčios Europos sukūrimas priklauso ne vien tik nuo valstybių bendradarbiavimo, bet ir nuo bendradarbiavimo tarp vietinės ir regioninės valdžios nepaisant sienų, nepažeidžiant nė vienos valstybės konstitucijos ir teritorinio vientisumo;

Atsižvelgdamos į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir jos protokolus;

Atsižvelgdamos į tautinių mažumų apsaugos įsipareigojimus Jungtinių Tautų konvencijose ir deklaracijose ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos dokumentuose, ypač 1990 m. liepos 29 d. Kopenhagos dokumente;

Būdamos pasiryžusios apibrėžti principus, kurių turi būti laikomasi, ir iš jų kylančius įsipareigojimus šalyse narėse ir kitose valstybėse, kurios gali tapti šio dokumento dalyvėmis, garantuoti veiksmingą tautinių mažumų ir joms priklausančių asmenų teisių ir laisvių teisinę apsaugą, gerbiant valstybių teritorinį vientisumą ir nacionalinį suverenumą;

Būdamos pasiryžusios savo nacionaliniais įstatymais ir atitinkama vyriausybių politika įgyvendinti šioje sisteminėje Konvencijoje išdėstytus principus,

Susitarė:

I skyrius

1 straipsnis

Tautinių mažumų ir joms priklausančių asmenų teisių ir laisvių apsauga yra tarptautinės žmogaus teisių apsaugos sudedamoji dalis ir todėl priklauso tarptautinio bendradarbiavimo sričiai.

2 straipsnis

Šios rėminės Konvencijos nuostatos taikomos garbingai, supratimo ir pakantumo dvasia ir remiantis geros kaimynystės, draugiškų santykių ir valstybių bendradarbiavimo principais.

3 straipsnis

1. Kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę laisvai pasirinkti būti ar nebūti laikomam tos tautinės mažumos atstovu, ir dėl šio pasirinkimo arba su juo susijusių teisių vykdymo neturi kilti jokių kliūčių.

2. Tautinėms mažumoms priklausantys asmenys individualiai, o taip pat drauge su kitais, gali naudotis teisėmis ir laisvėmis, kylančiomis iš šioje rėminėje Konvencijoje išdėstytų principų.

II skyrius

4 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja garantuoti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims lygybę prieš įstatymą ir kad įstatymas juos lygiai gintų. Šiuo atžvilgiu yra neleistina jokia, priklausymu tautinei mažumai grindžiama diskriminacija.

2. Šalys įsipareigoja prireikus imtis atitinkamų priemonių skatinti tautinei mažumai priklausančių asmenų ir daugumos visišką ir veiksmingą lygybę visose ekonominio, socialinio, politinio ir kultūrinio gyvenimo srityse. Šiuo atžvilgiu jos turi atkreipti deramą dėmesį į specifines tautinėms mažumoms priklausančių asmenų sąlygas.

3. Priemonės, kurių imamasi pagal 2 paragrafą, nelaikomos diskriminacinėmis.

5 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja sudaryti kuo geresnes sąlygas, būtinas tautinėms mažumoms priklausančių asmenų kultūrai palaikyti ir plėtoti bei išsaugoti pagrindinius jų savitumo elementus, t.y. jų religiją, kalbą, tradicijas ir kultūrinį palikimą.

2. Nepažeizdamos priemonių, taikomų siekiant bendros integracijos politikos, Šalys susilaiko nuo politikos arba praktikos, kurios tikslas asimiliuoti tautinėms mažumoms priklausančius asmenis prieš jų valią ir gina juos nuo veiksmų, kuriais siekiama tokios asimiliacijos.

6 straipsnis

1. Šalys skatina pakantumo ir tarpkultūrinio dialogo dvasią ir imasi veiksmingų priemonių plėtoti abipusę pagarbą, supratimą ir bendradarbiavimą tarp visų asmenų, gyvenančių jų teritorijoje, nepaisant šių asmenų etninio, kultūrinio, kalbinio arba religinio savitumo, ypač švietimo, kultūros ir masinės informacijos priemonių srityse.

2. Šalys įsipareigoja imtis atitinkamų priemonių ginti asmenis, kurie gali patirti grasinimus, diskriminaciją, priešiškus arba smurtą dėl savo tautinio, kultūrinio, kalbinio arba religinio savitumo.

7 straipsnis

Šalys garantuoja pagarbą kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisei į taikių susirinkimų laisvę, laisvę jungtis į asociacijas, žodžio laisvę, ir minties, sąžinės ir religijos laisvę.

8 straipsnis

Šalys įsipareigoja pripažinti, kad kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę išpažinti savo religiją arba reikšti įsitikinimus ir steigti religines institucijas, organizacijas ir asociacijas.

9 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti, kad kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisė į žodžio laisvę apima laisvę turėti savo nuomonę ir gauti bei perduoti informaciją ir idėjas mažumos kalba, nesikišant viešajai valdžiai ir nepaisant sienų. Savo teisinių sistemų rėmuose Šalys garantuoja, kad tautinei mažumai priklausantys asmenys nebus diskriminuojami dėl priėjimo prie masinės informacijos priemonių.

2. 1 paragrafas neužkerta kelio Šalims reikalauti licencijų, be diskriminacijos ir remiantis objektyviais kriterijais, garsinio radijo ir televizijos transliacijoms arba kino įstaigoms.

3. Šalys netrukdo tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims kurti ir naudoti spausdintas informacijos priemones. Garsinio radijo ir televizijos transliacijų įstatymų rėmuose, kiek tai įmanoma ir atsižvelgiant į 1 paragrafo nuostatas, jos garantuoja tautinei mažumai priklausantiems asmenims sąlygas kurti ir naudoti savas masinės informacijos priemones.

4. Pagal savo teisinės sistemas Šalys imasi atitinkamų priemonių, siekdamas palengvinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų priėjimą prie masinės informacijos priemonių ir skatinti pakantumą bei leisti kultūrinį pliuralizmą.

10 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti, kad kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę laisvai ir be jokių trukdymų vartoti savo mažumos kalbą privačiai ir viešai, žodžiu ir raštu.

2. Vietovėse, kuriose tradiciškai gyvena tautinė mažuma arba yra daug jos narių, jeigu šie asmenys to prašo ir jeigu toks prašymas atitinka realų poreikį, Šalys stengiasi, kiek tai įmanoma, sudaryti tokias sąlygas, kurios leistų vartoti mažumos kalbą santykiuose tarp tų asmenų ir administracinės valdžios.

3. Šalys įsipareigoja kiekvienam tautinei mažumai priklausančiam asmeniui garantuoti teisę, kad jam arba jai būtų nedelsiant pranešama ta kalba, kurią jis arba ji supranta, apie jo arba jos suėmimo priežastis ir apie jam arba jai pareikšto kaltinimo pagrindą ir motyvus, ir teisę jam arba jai gintis šia kalba, prireikus suteikiant nemokamą vertėjo pagalbą.

11 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti, kad kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę vartoti savo pavardę (tėvavardį) ir vardus mažumos kalba ir teisę oficialiai juos pripažinti pagal procedūrą, kurią numato jų teisinė sistema.

2. Šalys įsipareigoja pripažinti, kad kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę naudoti ženklus, įrašus ir kitokią asmeninio pobūdžio viešai matomą informaciją savo mažumos kalba.

3. Pagal savo įstatymus bei remiantis, kur tai tinkama, susitarimais su kitomis valstybėmis ir atsižvelgiant į savo specifines sąlygas Šalys siekia vietovėse, kuriose tradiciškai gyvena daug tautinei mažumai priklausančių asmenų, tradicinius vietinius pavadinimus, gatvių

pavadinimus ir kitus topografinius ženklus viešai naudoti ir mažumos kalba, jeigu tam yra pakankamas poreikis.

12 straipsnis

1. Šalys imasi priemonių, kur tai tinkama, švietimo ir tyrimų srityse puoselėti žinias ir apie savo tautinių mažumų, ir daugumos kultūrą, istoriją, kalbą ir religiją.
2. Todėl Šalys, inter alia, sudaro reikiamas sąlygas rengti mokytojus ir gauti vadovėlius bei lengvina ryšius tarp skirtingų bendruomenių studentų ir mokytojų.
3. Šalys įsipareigoja siekti, kad tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims būtų sudarytos vienodos sąlygos įgyti visų lygių išsilavinimą.

13 straipsnis

1. Pagal savo švietimo sistemas Šalys pripažįsta, kad tautinei mažumai priklausantys asmenys turi teisę steigti ir tvarkyti savo pačių privačias švietimo ir mokymo įstaigas.
2. Šios teisės vykdymas nereikalauja iš Šalių jokių finansinių įsipareigojimų.

14 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti, kad kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę mokytis savo mažumos kalbos.
2. Vietovėse, kuriose tradiciškai gyvena tautinės mažumos arba kuriose yra daug jų narių, Šalys savo švietimo sistemos rėmuose, esant reikalui, siekia garantuoti toms mažumoms priklausantiems asmenims tinkamas sąlygas mokytis mažumos kalbos arba dėstyti šia kalba.
3. Šio straipsnio 2 paragrafas įgyvendinamas nepažeidžiant oficialios kalbos mokymosi arba dėstyti šia kalba.

15 straipsnis

Šalys sudaro reikiamas sąlygas tautinėms mažumoms priklausančių asmenų veiksmingam dalyvavimui kultūriniame, visuomeniniame ir ekonominiame gyvenime bei visuomenės reikaluose, ypač tuos, kurie su jais susiję.

16 straipsnis

Šalys nesiima priemonių, kurios keistų gyventojų santykių tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apgyvendintose vietovėse, ir ribotų teises ir laisves, kylančias iš šioje

rėminėje Konvencijoje išdėstytų principų.

17 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja nesikišti į tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę užmegzti ir palaikyti laisvus ir taikius santykius užsienyje su asmenimis, teisėtai esančiais kitose valstybėse, ypač su tais, su kuriais jie turi bendrą etninę arba tautinę kilmę, kalbą, religinius įsitikinimus arba bendrą kultūrinį palikimą.

2. Šalys įsipareigoja nesikišti į tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę dalyvauti nevyriausybinių organizacijų veikloje nacionaliniu ir tarptautiniu lygiais.

18 straipsnis

1. Prireikus Šalys stengiasi sudaryti dvišalius ir daugiašalius susitarimus su kitomis valstybėmis, ypač su kaimyninėmis valstybėmis, kad būtų garantuota atitinkamoms tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsauga.

2. Kur tai įmanoma, Šalys imasi priemonių skatinti bendradarbiavimą nepaisant sienų.

19 straipsnis

Šalys įsipareigoja gerbti ir įgyvendinti šioje rėminėje Konvencijoje išdėstytus principus, kur būtina padarydamos tik tokius apribojimus, suvaržymus ar dalinius pakeitimus, kuriuos numato tarptautiniai teisiniai dokumentai, ypač Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, tiek, kiek jie susiję su teisėmis ir laisvėmis, kylančiomis iš minėtų principų.

III skyrius

20 straipsnis

Naudodamasis teisėmis ir laisvėmis, kylančiomis iš šioje rėminėje Konvencijoje išdėstytų principų, kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi gerbti nacionalinius įstatymus ir kitų asmenų teises, ypač daugumai arba kitoms tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises ir laisves.

21 straipsnis

Nė viena šios Konvencijos nuostata neturi būti aiškinama kaip leidžianti užsiimti kokia nors veikla arba atlikti kokį nors veiksmą, prieštaraujančius pagrindiniams tarptautinės teisės ir ypač suverenios lygybės, teritorinio vientisumo ir valstybių politinės nepriklausomybės principams.

22 straipsnis

Nieko šioje Konvencijoje negalima aiškinti žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, kurias užtikrina kurios nors Susitariančios šalies įstatymai arba kokia nors kita sutartis, kurios Šalis ta valstybė yra, apribojimu ar nukrypimu nuo jų.

23 straipsnis

Teisės ir laisvės, kylančios iš šioje rėminėje Konvencijoje išdėstytų principų, tiek, kiek jos yra Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos arba jos Protokolų atitinkamų nutarimų objektas, turi būti suprantamos kaip atitinkančios šias nuostatas.

IV skyrius

24 straipsnis

1. Europos Tarybos Ministrų Komitetas kontroliuoja, kaip Susitariančios šalys įgyvendina šios rėminės Konvencijos nuostatas.

2. Šalys, kurios nėra Europos Tarybos narės, dalyvauja įgyvendinant Konvenciją pagal nustatytą procedūrą.

25 straipsnis

1. Per vienerius metus nuo šios rėminės Konvencijos įsigaliojimo atitinkamoje Susitariančioje šalyje pastaroji perduoda Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui visą informaciją apie įstatymines ir kitokias priemones, kurių imtasi šioje rėminėje Konvencijoje išdėstytiems principams įgyvendinti.

2. Paskui kiekviena Šalis periodiškai ir kada tik Ministrų Komitetas to pareikalauja perduoda Generaliniam Sekretoriui visą tolesnę informaciją, susijusią su šios rėminės Konvencijos įgyvendinimu.

3. Generalinis Sekretorius persiunčia pagal šio straipsnio sąlygas perduotą informaciją Ministrų Komitetui.

26 straipsnis

1. Patariamasis komitetas, kurio nariai yra pripažinti ekspertai tautinių mažumų apsaugos srityje, padeda Ministrų Komitetui vertinti, ar imtasi tinkamų priemonių šioje rėminėje Konvencijoje išdėstytiems principams įgyvendinti.

2. Šio patariamojo komiteto sudėtį ir jo procedūrą nustato Ministrų Komitetas per vienerius metus nuo šios rėminės Konvencijos įsigaliojimo.

V skyrius

27 straipsnis

Ši rėminė Konvencija yra atvira pasirašyti valstybėms, Europos Tarybos narėms. Iki jos įsigaliojimo datos Konvencija taip pat atvira pasirašyti kiekvienai kitai valstybei, kurią tai padaryti pakvietė Ministrų Komitetas. Ji turi būti ratifikuojama, priimama ir tvirtinama. Ratifikaciniai raštai, priėmimo ir patvirtinimo dokumentai atiduodami saugoti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

28 straipsnis

1. Ši rėminė Konvencija įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai dvylika valstybių, Europos Tarybos narių, pareiškė sutikimą pasirašyti šią Konvenciją pagal 27 straipsnio nuostatas.

2. Bet kurioje kitoje valstybėje narėje, vėliau pareiškusiai sutikimą pasirašyti šią rėminę Konvenciją, ji įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai buvo atiduoti saugoti ratifikaciniai raštai, priėmimo ar patvirtinimo dokumentai.

29 straipsnis

1. Įsigaliojus šiai rėminei Konvencijai, Europos Tarybos Ministrų Komitetas, pasikonsultavęs su Susitariančiomis šalimis, gali daugumos sprendimu, numatytu Europos Tarybos įstatų 20.d straipsnyje, pakviesti prisijungti prie Konvencijos kurią nors kitą valstybę, nesančią Europos Tarybos nare, kuri, gavusi kvietimą pasirašyti pagal 27 straipsnio nuostatas, dar nėra to padariusi, ir kiekvieną valstybę, nesančią nare.

2. Kiekvienoje prie rėminės Konvencijos prisijungiančioje valstybėje ji įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai prisijungimo dokumentai buvo atiduoti saugoti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

30 straipsnis

1. Kiekviena valstybė, pasirašydama Konvenciją arba atiduodama saugoti ratifikacinius raštus, priėmimo arba patvirtinimo dokumentus, gali nurodyti tą teritoriją arba teritorijas, už kurių tarptautinius santykius ji atsakinga, kuriai bus taikoma ši rėminė Konvencija.

2. Kiekviena valstybė gali bet kada vėliau raštiškai pranešti Europos Tarybos

Generaliniam Sekretoriui, kad ji išiparcigoja taikyti visus šios rėminės Konvencijos straipsnius kuriai nors kitai pranešime nurodytai teritorijai. Tokioje teritorijoje ši rėminė Konvencija įsigalioja praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gavo tokį pranešimą.

3. Kiekvieną pranešimą, parašytą pagal du ankstesnius paragrafus, kokios nors tokiam pranešime nurodytos teritorijos atžvilgiu galima atsiimti apie tai pranešus Generaliniam Sekretoriui. Toks atsiėmimas įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus trims mėnesiams nuo to dienos, kai Generalinis Sekretorius gavo tokį pranešimą.

31 straipsnis

1. Bet kuri Šalis bet kuriuo metu gali denonsuoti šią rėminę Konvenciją pranešimu, adresuotu Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

2. Toks denonsavimas įsigalioja pirmąją dieną mėnesio po pusės metų nuo tos datos, kai Generalinis Sekretorius gavo pranešimą.

32 straipsnis

Europos Tarybos Generalinis Sekretorius praneša valstybėms, Europos Tarybos narėms, kitoms pasirašiusioms valstybėms ir kiekvienai prie šios rėminės Konvencijos prisijungusiai valstybei apie:

- a. kiekvieną pasirašymą;
- b. kiekvieno ratifikacinio rašto, priėmimo, patvirtinimo arba prisijungimo dokumento atidavimą saugoti;
- c. kiekvieną šios rėminės Konvencijos įsigaliojimo datą pagal jos 28, 29 ir 30 straipsnius;
- d. kiekvieną kitą aktą, pareiškimą ar pranešimą, susijusį su šia rėmine Konvencija.

Tai patvirtindami, žemiau pasirašiusieji, atitinkamai įgalioti atstovai, pasirašė šią rėminę Konvenciją.

Sudaryta m. mėn. ... d., anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir sudaro vieną egzempliorių, kuris turi būti saugomas Europos Tarybos archyvuose. Europos Tarybos Generalinis Sekretorius turi pasiųsti kiekvienai valstybei, Europos Tarybos narei, ir kiekvienai valstybei, gavusiai kvietimą pasirašyti šią rėminę Konvenciją arba prisijungti prie jos, patvirtintus nuorašus.

RĖMINĖS TAUTINIŲ MAŽUMŲ APSAUGOS KONVENCIJOS AIŠKINIMAS

PRIELAIDOS

1. Europos Taryba tyrė tautinių mažumų padėtį daugeliu progų per daugiau kaip keturiasdešimties metų laikotarpį. Jau pačiais pirmaisiais savo gyvavimo metais (1949) Parlamentinė Asamblėja savo Teisinių ir administracinių klausimų komiteto pranešime pripažino "kuo platesnės tautinių mažumų teisių apsaugos problemos" svarbą. 1961 m. Asamblėja rekomendavo į antrąjį papildomą protokolą įtraukti straipsnį, garantuojantį tam tikras tautinių mažumų teises, kurių nenumato Europos žmogaus teisių konvencija (EŽTK). Pastarojoje tiesiog kalbama, jog neturi būti jokios diskriminacijos dėl to, kad asmuo "priklauso tautinei mažumai", tai numato 14 straipsnis. 285 rekomendacijoje (1961) buvo pasiūlyta tokia tautinių mažumų apsaugos straipsnio projekto formuluotė:

"Tautinei mažumai priklausantiems asmenims neatimama teisė drauge su kitais savo grupės nariais ir tiek, kiek tai suderinama su viešąja tvarka, turėti savo kultūrą, vartoti savo kalbą, steigti savo mokyklas ir būti mokomiems savo pasirinktąja kalba arba išpažinti ir praktikuoti savo religiją".

2. Ekspertų komitetas, kuriam buvo nurodyta apsvaistyti, ar įmanoma ir patartina rengti tokį protokolą, atidėjo savo veiklą iki galutinio išsprendimo belgų kalbotyros bylų dėl švietime vartojamos kalbos (1968 m. liepos 27 d. Europos žmogaus teisių teismo sprendimas, A serija, Nr. 6). 1973 m. jis padarė išvadą, kad teisiniu požiūriu nėra ypatingo reikalo padaryti mažumų teises EŽTK papildomo protokolo tema. Tačiau ekspertai manė, kad nėra jokios didesnės teisinės kliūtis priimti tokį protokolą, jeigu tai tikslinga dėl kitų priežasčių.

3. Ne taip seniai Parlamentinė Asamblėja rekomendavo Ministrų Komitetui nemažai politinių ir teisinių priemonių, ypač parengti tautinių mažumų teisių protokolą arba konvenciją. 1134 rekomendacijoje (1990) pateikiamas sąrašas principų, kurių, Asamblėjos nuomone, reikia tautinių mažumų apsaugai. 1991 m. spalio mėn. Žmogaus teisių reglamento komitetui (ŽTRK) buvo pavesta apsvaistyti ir teisiniu, ir politiniu požiūriais sąlygas, kuriomis Europos Taryba, atsižvelgdama į Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos (ESBK) ir Jungtinių Tautų atliktą darbą ir į svarstymus pačioje Europos Taryboje, galėtų imtis veiksmų ginti tautines mažumas.

4. 1992 m. gegužės mėn. Ministrų komitetas įpareigojo ŽTRK išnagrinėti galimybes suformuluoti konkrečias teisinės normas, susijusias su tautinių mažumų apsauga. Šiuo tikslu ŽTRK įsteigė ekspertų komitetą (EK), kuris pagal naujus įgaliojimus, išleistus 1993 m. kovo mėn., turėjo pasiūlyti konkrečias teisinės normas šioje srityje, turint galvoje, kad Europos Taryba ir ESBK privalo papildyti viena kitos darbą. ŽTRK ir EK atsižvelgė į įvairius tekstus, ypač į pasiūlymą dėl Europos tautinių mažumų apsaugos konvencijos, kurią sudarė Europos

demokratijos per teisę komisija (vadinamoji Venecijos komisija), į Austrijos pasiūlymą dėl EŽTK papildomo protokolo, į EŽTK papildomo Protokolo projektą, įtrauktą į Asamblėjos 1201 rekomendaciją (1993) ir į kitus pasiūlymus. Šio tyrimo išdava - 1993 m. rugsėjo 8 d. ŽTRK ataskaita Ministrų Komitetui, kurioje pateiktos įvairios teisinės normos, kurias galima priimti šioje srityje, ir nurodyti teisiniai dokumentai, kuriuose jos galėtų būti išdėstytos. Turint tai omenyje, ŽTRK pažymėjo, kad nesutariama aiškinant terminą "tautinės mažumos".

5. Lemiamas žingsnis buvo padarytas valstybių, Europos Tarybos narių, valstybių ir vyriausybės vadovų viršūnių susitikime Vienoje 1993 m. spalio 8-9 d. Ten buvo susitarta, kad tautinės mažumas, kurias istorijos perversmai įkurdino Europoje, reikia ginti ir gerbti kaip indėlį į taiką ir stabilumą. Konkrečiai valstybių ir vyriausybės vadovai nutarė priimti teisinius įsipareigojimus dėl tautinių mažumų apsaugos. Vienos deklaracijos II priedas Ministrų komitetui nurodė:

- nedelsiant sudaryti rėminę konvenciją, apibrėžiančią principus, kuriuos susitariančios valstybės įsipareigoja gerbti tautinių mažumų apsaugai garantuoti. Šis dokumentas taip pat bus atviras pasirašyti valstybėms, kurios nėra narės;

- pradėti protokolo, kuris papildytų Europos žmogaus teisių konvenciją kultūros srityje nuostatomis, garantuojančiomis individualias teises, ypač tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims, projekto rengimą.

6. 1993 m. lapkričio 4 d. Ministrų Komitetas įsteigė specialų Tautinių mažumų apsaugos komitetą (TMAK). Jo kompetencija grindžiama Vienoje priimtais sprendimais. Sudarytas iš valstybių, Europos Tarybos narių, ekspertų, komitetas darbą pradėjo 1994 m. sausio pabaigoje, dalyvaujant ŽTRK, Kultūrinio bendradarbiavimo tarybos (KBT), Masinės informacijos priemonių reglamento komiteto (MIPRK) ir Europos demokratijos per teisę komisijos atstovams. ESKK Aukštasis tautinių mažumų komisaras ir Europos Bendrijų komisija taip pat dalyvavo stebėtojais.

7. 1994 m. balandžio 15 d. TMAK Ministrų komitetui įteikė parengiamąjį pranešimą, kuris vėliau buvo perduotas Parlamentinei Asamblėjai (7109 dokumentas). 1994 m. gegužės mėn. 94-ojoje sesijoje Ministrų komitetas išreiškė pasitenkinimą pažanga, pasiekta pagal įgaliojimus, kylančius iš Vienos deklaracijos.

8. Tam tikrą skaičių rėminės Konvencijos nuostatų, reikalaujančių politinių konsultacijų, taip pat nuostatas dėl įgyvendinimo kontrolės atrinko Ministrų komitetas (1994 m. spalio 7 d. 517bis ministrų pavaduotojų susitikimas).

9. 1994 m. spalio 10-14 d. posėdyje TMAK nutarė pateikti rėminės Konvencijos projektą Ministrų komitetui, kuris tekstą priėmė 1994 m. lapkričio 10 d. 95-ojoje ministrų sesijoje. Rėminė Konvencija tapo atvira pasirašyti valstybėms, Europos Tarybos narėms,

.....

BENDRIEJI PRINCIPAI

Rėminės Konvencijos tikslai

10. Rėminė Konvencija yra pirmasis teisiškai privalomas daugiašalis dokumentas, skirtas tautinėms mažumoms apsaugoti apskritai. Jos tikslas yra apibrėžti teisinius principus, kuriuos valstybės įsipareigoja gerbti, siekdamos garantuoti tautinių mažumų apsaugą. Taigi Europos Taryba įgyvendino Vienos deklaracijos raginimą (II priedas) pakeisti Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos (ESBK) priimtus politinius įsipareigojimus kiek įmanoma didesniais teisiniais įsipareigojimais.

Požiūriai ir pagrindinės sąvokos

11. Atsižvelgiant į skirtingų situacijų ir problemų, kurias reikia išspręsti, diapazoną, buvo pasirinkta rėminė Konvencija, apimanti daugiausiai programines nuostatas, nustatančias tikslus, kurių šalys įsipareigoja siekti. Šios nuostatos, kurios nebus taikomos tiesiogiai, palieka suinteresuotoms valstybėms veiksmų laisvę įgyvendinant tikslus, kurių jos įsipareigojo siekti, leisdamos joms asižvelgti į ypatingas aplinkybes.

12. Reikėtų taip pat pažymėti, kad rėminėje Konvencijoje nėra "tautinės mažumos" sąvokos apibrėžimo. Buvo nuspręsta laikytis pragmatinio požiūrio, grindžiamo pripažinimu, kad šioje stadijoje neįmanoma pasiekti apibrėžimo, kurį bendrai palaikytų visos valstybės, Europos Tarybos narės.

13. Šioje rėminėje Konvencijoje išdėstyti principai įgyvendinami nacionaliniais įstatymais ir atitinkama vyriausybės politika. Tai nereiškia, jog pripažįstamos kolektyvinės teisės. Pabrėžiama tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, kurie gali naudotis savo teisėmis individualiai, taip pat drauge su kitais (žr. 3 straipsnio 2 paragrafą), apsauga. Šiuo atžvilgiu rėminėje Konvencijoje vadovaujamas tuo, kaip tekstus traktuoja kitos tarptautinės organizacijos.

Rėminės Konvencijos struktūra

14. Rėminėje Konvencijoje, be preambulės, yra nutariamoji dalis, suskirstyta į penkis skyrius.

15. I skyrius apima nuostatas, kuriose bendrais bruožais aptariami tam tikri pagrindiniai principai, galintys paaiškinti kitas esmines rėminės Konvencijos nuostatas.

16. II skyrių sudaro konkrečių principų sąrašas.

17. III skyriuje pateikiamos įvairios nuostatos apie rėminės Konvencijos aiškinimą ir

taikymą.

18. IV skyrius apima rėminės Konvencijos įgyvendinimo kontrolės nuostatas.

19. V skyrių sudaro baigiamosios nuostatos, grindžiamos Europos Taryboje sudarytų konvencijų ir susitarimų pavyzdinėmis baigiamosiomis nuostatomis.

RĒMINĒS KONVENCIJOS NUOSTATŲ AIŠKINIMAS

PREAMBULĒ

20. Preambulėje išdėstytos šios rėminės Konvencijos sudarymo priežastys ir išaiškinti kai kurie pagrindiniai jos sudarytojų interesai. Jau įvadiniuose žodžiuose nurodoma, kad šį dokumentą gali pasirašyti ir ratifikuoti valstybės, kurios nėra Europos Tarybos narės (žr. 27 straipsnį).

21. Preambulėje kalbama apie Europos Tarybos nustatytą tikslą ir apie vieną iš metodų, kuriuo turi būti siekiama šio tikslo: žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių išsaugojimas ir tolesnis įgyvendinimas.

22. Taip pat remiamasi valstybių, Europos Tarybos narių, valstybių ir vyriausybių vadovų Vienos deklaracija, dokumentu, kuris padėjo pagrindus šiai rėminei Konvencijai (taip pat žr. ankstesnį 5 paragrafą). Iš tikrųjų preambulės tekstui didžiausią poveikį padarė minėtoji deklaracija, ypač jos II priedas. Tas pat pasakytina apie įsipareigojimų, įtrauktų į sisteminės Konvencijos I ir II skyrius, pasirinkimą.

23. Preambulėje trumpai užsimenama apie tris kitus šaltinius, kurie paveikė rėminės Konvencijos turinį: Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją (EŽTK) ir dokumentus, kuriuose pateikti Jungtinių Tautų ir ESBK įsipareigojimai dėl tautinių mažumų apsaugos.

24. Preambulėje parodytas Europos Tarybos ir jos valstybių narių susirūpinimas pavojumi tautinių mažumų egzistavimui, ir preambulę įteigė Jungtinių Tautų Tautinėms arba etninėms, religinėms ir kalbinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių deklaracijos (priimtos 1992 m. gruodžio 18 d. Generalinės Asamblėjos 47/135 rezoliucija) 1 straipsnio 1 paragrafas.

25. Atsižvelgiant į tai, kad rėminė Konvencija taip pat atvira valstybėms, kurios nėra Europos Tarybos narės, ir siekiant užtikrinti visapusiškesnį požiūrį, buvo nuspręsta įtraukti tam tikrus principus, iš kurių kyla teisės ir laisvės jau įtvirtintos EŽTK arba jos protokoluose (dėl to taip pat žr. sisteminės Konvencijos 23 straipsnį).

26. Nuoroda į Jungtinių Tautų konvencijas ir deklaracijas primena darbą, atliktą pasauliniu lygiu, pavyzdžiui, Piliетinių ir politinių teisių pakte (27 straipsnis) ir Tautinėms, etninėms, religinėms ir kalbinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių deklaracijoje. Tačiau ši nuoroda netaikoma kokiam nors tautinės mažumos apibrėžimui, galinčiam būti šiuose tekstuose.

27. Nuoroda į svarbius ESBK įsipareigojimus rodo norą, išreikštą Vienos deklaracijos II priede, kad Europos Taryba turėtų rimtai imtis kiek tik įmanoma šiuos politinius įsipareigojimus paversti teisiniais įsipareigojimais. Ypač Kopenhagos dokumentas suteikė gaires rėminei Konvencijai sudaryti.

28. Priešpaskutiniame preambulės paragrafe pateiktas pagrindinis rėminės Konvencijos tikslas: garantuoti veiksmingą tautinių mažumų ir joms priklausančių asmenų apsaugą. Jame taip pat pabrėžiama, kad veiksminga apsauga turi būti garantuota pagal įstatymą, gerbiant valstybių teritorinį vientisumą ir nacionalinį suverenumą.

29. Paskutinio teiginio tikslas yra nurodyti, kad šios rėminės Konvencijos nuostatos tiesiogiai netaikytinos. Jos nėra susiję su šalių įstatymais ir praktika dėl tarptautinių sutarčių priėmimo pagal vidaus teisinę tvarką.

I SKYRIUS

1 straipsnis

30. Pagrindinis 1 straipsnio tikslas apibrėžti, kad tautinių mažumų apsauga, kuri yra žmogaus teisių apsaugos sudedamoji dalis, nepatenka į valstybių užsibrėžtą sritį. Teiginys, kad ši apsauga "yra tarptautinės žmogaus teisių apsaugos sudedamoji dalis", nesuteikia kompetencijos aiškinti šią rėminę Konvenciją EŽTK įsteigtose institucijose.

31. Straipsnyje nusakoma tautinių mažumų apsauga ir joms priklausančių asmenų teisės ir laisvės. Šis išskyrimas ir skirtingos formulotės aiškiai nurodo, kad nenumatytos jokios tautinių mažumų kolektyvinės teisės (taip pat žr. 3 straipsnio komentarą). Tačiau Šalys pripažįsta, kad tautinės mažumos apsaugą galima pasiekti per jai priklausančių asmenų teisių apsaugą.

2 straipsnis

32. Šiame straipsnyje pateikiama principų, sąlygojančių rėminės Konvencijos taikymą, grupė. Be to, šį straipsnį paskatino Jungtinių Tautų Tarptautinės teisės apie valstybių draugiškus santykius ir bendradarbiavimą pagal Jungtinių Tautų įstatus principų deklaracija (1970 m. spalio 24 d. Generalinės Asamblėjos 2625 (XXV) rezoliucija). Šioje nuostatoje minimi principai yra bendro pobūdžio, bet tam tikra prasme jie yra susiję su rėminės Konvencijos nusakoma sritimi.

3 straipsnis

33. Šiame straipsnyje pateikiami du atskiri, bet susiję principai, išdėstyti dviejuose skirtinguose paragrafuose.

1 paragrafas

34. 1 paragrafas pirmiausiai garantuoja kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens laisvę pasirinkti būti ar nebūti laikomam tautinės mažumos atstovu. Ši nuostata palieka kiekvienam asmeniui pačiam spręsti, ar jis arba ji nori ar nenori turėti apsaugą, kylančią iš rėminės Konvencijos principų.

35. Šis paragrafas nereiškia, jog asmuo turi teisę savavališkai pasirinkti priklausymą kokiam nors tautinei mažumai. Asmens subjektyvus pasirinkimas glaudžiai susijęs su objektyviais kriterijais, svarbiais asmens savitumui.

36. Toliau 1 paragrafe nurodoma, kad garantuojamam laisvam pasirinkimui arba su tuo pasirinkimu susijusiam teisių vykdymui nekils jokių kliūčių. Šia nuostatos dalimi siekiama garantuoti, kad naudotis pasirinkimo laisve taip pat negali būti netiesiogiai trukdoma.

2 paragrafas

37. 2 paragrafas apibrėžia, kad iš rėminės Konvencijos principų kylančiomis teisėmis ir laisvėmis galima naudotis individualiai, o taip pat drauge su kitais. Taigi juo pripažinama, jog galima naudotis tomis teisėmis ir laisvėmis bendrai, o tai skiriasi nuo kolektyvinių teisių sąvokos. Sąvoka "kiti" suprantama pačia plačiausia prasme ir apima tai pačiai tautinei mažumai, kitai tautinei mažumai arba daugumai priklausančius asmenis.

II SKYRIUS

4 straipsnis

38. Šio straipsnio tikslas yra garantuoti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims lygybės ir nediskriminacijos principų taikymą. Šio straipsnio nuostatas reikia suprasti šios rėminės Konvencijos kontekste.

1 ir 2 paragrafai

39. 1 paragrafas išreiškia klasikinį požiūrį į šiuos principus. 2 paragrafas pabrėžia, kad visiškos ir veiksmingos lygybės tarp tautinei mažumai priklausančių asmenų ir tų, kurie priklauso daugumai, skatinimas gali reikalauti iš Šalių imtis ypatingų priemonių, kuriose atsizvelgiama į specifines tokių asmenų sąlygas. Tokios priemonės turi būti "atitinkamos",

tai yra atitikti proporcingumo principą, kad būtų išvengta kitų asmenų teisių pažeidimų ir diskriminacijos. Be to, šis principas reikalauja, kad tokios priemonės laiko arba apimties atžvilgiu nebūtų platesnės už tas, kurių reikia visiškos ir veiksmingos lygybės tikslui pasiekti.

40. Į rėminę Konvenciją neįtraukta atskira nuostata, specialiai apibrėžianti lygių galimybių principą. Buvo manoma, jog tai nereikalinga, nes toks principas jau pateiktas šio straipsnio 2 paragrafe. Atsižvelgiant į 1 paragrafe išdėstytą nediskriminacijos principą, buvo manoma, kad tas pat galioja judėjimo laisvei.

3 paragrafas

41. 3 paragrafo tikslas yra aiškiai nusakyti, kad 2 paragrafe minimos priemonės neturi būti laikomos prieštaraujančiomis lygybės ir nediskriminacijos principams. Jo tikslas yra garantuoti veiksmingą tautinėms mažumoms priklausančių asmenų lygybę kartu su gyventojų dauguma.

5 straipsnis

42. Šiuo straipsniu daugiausia siekiama garantuoti, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys gali palaikyti ir plėtoti savo kultūrą ir išsaugoti savo savitumą.

1 paragrafas

43. 1 paragrafe pateikiamas įsipareigojimas sudaryti šia prasme reikiamas sąlygas. Jame išvardijami keturi pagrindiniai tautinės mažumos savitumo elementai. Ši nuostata nereiškia, kad visi tautiniai, kultūriniai, kalbiniai arba religiniai skirtumai būtinais yra priežastis tautinei mažumai atsirasti (šiuo atžvilgiu žr. 1991 m. Ženevoje surengto ESBK ekspertų susitikimo pranešimo II skyriaus 4 paragrafą).

44. Nuoroda į "tradicijas" nėra nacionaliniams įstatymams arba tarptautinėms normoms prieštaraujanti praktika patvirtinimas arba priėmimas. Tradicinės praktikos apribojimai kyla iš viešosios tvarkos reikalavimų.

2 paragrafas

45. 2 paragrafo tikslas apginti tautinėms mažumoms priklausančius asmenis nuo asimiliacijos prieš jų valią. Jis nedraudžia savanoriškos asimiliacijos.

46. 2 paragrafas netrukdo Šalims imtis priemonių siekiant bendros integracijos politikos. Taigi jis pripažįsta socialinių ryšių svarbą ir parodo preambulėje išdėstytą norą, kad kultūrinė įvairovė būtų ne kiekvienos visuomenės skaldymo, bet jos turtinimo šaltinis ir veiksnys.

6 straipsnis

47. Šiame straipsnyje pateikti interesai, išdėstyti Vienos deklaracijos III priede (Deklaracija ir veiksmų planas rasizmui, ksenofobijai, antisemitizmui ir nepakantumui įveikti).

1 paragrafas

48. 1 paragrafas pabrėžia pakantumo dvasią ir tarpkultūrinį dialogą ir nurodo, kad Šalims svarbu skatinti visų jos teritorijoje gyvenančių žmonių abipusę pagarbą, savitarpio supratimą ir bendradarbiavimą. Švietimo, kultūros ir masinės informacijos priemonių sritys yra išskirtos specialiai, nes jos laikomos itin susijusios su šių tikslų siekimu.

49. Socialiniams ryšiams stiprinti, šio paragrafo tikslas, inter alia, yra plėtoti pakantumą ir tarpkultūrinį dialogą tarp tautinėms, kultūrinėms, kalbinėms ir religinėms mažumoms priklausančių asmenų per tarpkultūrinių organizacijų ir judėjimų, kurie siekia palaikyti abipusę pagarbą ir supratimą ir integruoti šiuos asmenis į visuomenę kartu išsaugant jų savitumą, skatinimą.

2 paragrafas

50. Priimti šią nuostatą paskatino ESBK Kopenhagos dokumento 40.2 paragrafas. Šis įsipareigojimas siekia apsaugoti visus asmenis, kurie gali patirti grasinimus arba diskriminacinius veiksmus, priešiškus arba smurtą, nesvarbu, koks tokių grasinimų arba veiksmų šaltinis.

7 straipsnis

51. Šio straipsnio tikslas garantuoti, kad kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo gerbtų jame minimas pagrindines laisves. Žinoma, šios laisvės yra universalios pobūdžio, tai yra jos taikomos visiems asmenims, nesvarbu, ar jie priklauso tautinei mažumai ar ne (pavyzdžiui, žr. atitinkamas EŽTK 9, 10 ir 11 straipsnių nuostatas), bet jos ypač susijusios su tautinių mažumų apsauga. Dėl preambulės komentare nurodytų priežasčių buvo nuspręsta įtraukti kai kuriuos įsipareigojimus, jau esančius Europos žmogaus teisių konvencijoje.

52. Ši nuostata gali Šalims reikšti tam tikrus teigiamus įsipareigojimus ginti minėtas laisves nuo pažeidimų, kurie nekyla iš valstybės. Pagal EŽTK, kad gali būti tokių teigiamų įsipareigojimų, pripažino Europos žmogaus teisių teismas.

53. Kai kurios 7 straipsnyje išdėstytos laisvės plačiau aprašomos 8 ir 9 straipsniuose.

8 straipsnis

54. Šiame straipsnyje išdėstytos detalesnės religijos laisvės apsaugos taisyklės negu 7 straipsnyje. Jame keli elementai iš ESBK Kopenhagos dokumento 32.2, 32.3 ir 32.6 paragrafų sujungti į vieną nuostatą. Žinoma, ši laisvė taikoma visiems asmenims, ir tautinei mažumai priklausantys asmenys taip pat turėtų ja naudotis pagal 4 straipsnį. Atsižvelgiant į šios laisvės svarbą šiuolaikinėmis sąlygomis, buvo jaučiama, kad jai dera skirti ypatingą dėmesį.

9 straipsnis

55. Šiame straipsnyje pateikiamos smulkesnės žodžio laisvės apsaugos taisyklės negu 7 straipsnyje.

1 paragrafas

56. Pirmasis šio paragrafo sakinyje parašytas pagal EŽTK 10 straipsnio 1 paragrafo antrąjį sakinį. Nors šis sakinyje konkrečiai apibrėžia laisvę gauti ir perduoti informaciją ir idėjas mažumos kalba, jis taip pat reiškia laisvę gauti ir perduoti informaciją ir idėjas daugumos ir kitomis kalbomis.

57. Antrame šio paragrafo sakinyje pateiktas įsipareigojimas garantuoti, kad nėra diskriminacijos dėl priėjimo prie masinės informacijos priemonių. Žodžiai "pagal savo teisinės sistemas" buvo įdėti tam, kad būtų gerbiamos konstitucinės nuostatos, kurios gali riboti mastą, kuriuo Šalis gali reguliuoti priėjimą prie masinės informacijos priemonių.

2 paragrafas

58. Šis paragrafas parašytas pagal EŽTK 10 straipsnio 1 paragrafo trečiąjį sakinį.

59. Garsinio radijo ir televizijos transliacijų ir kino įstaigų licencijavimas turėtų būti nediskriminacinis ir grindžiamas objektyviais kriterijais. Šių reikalavimų, kurie nėra aiškiai išdėstyti EŽTK 10 straipsnio 1 paragrafe, įtraukimas laikomas svarbiu dokumentui, skirtam tautinei mažumai priklausančių asmenų apsaugai.

60. Žodžių "garsinis radijas", kurie taip pat yra šio straipsnio 3 paragrafe, nėra atitinkamame EŽTK 10 straipsnio sakinyje. Jie vartojami šiuolaikinei terminijai parodyti ir nereiškia kokių nors esminių reikšmės skirtumų palyginti su EŽTK 10 straipsniu.

3 paragrafas

61. Pirmasis šio paragrafo, nusakančio spausdintų masinės informacijos priemonių kūrimą ir naudojimą, sakinyje išreiškia labai neigiamą įsipareigojimą, tuo tarpu lanksčiau

suformuluotas antrasis sakinytis pabrėžia teigiamą įsipareigojimą garsinio radijo ir televizijos transliacijų srityje (pavyzdžiui, dažnių paskirstymą). Šis skirtumas parodo santykinę pricinamų dažnių trūkumą ir poreikį reguliuoti pastarąją sritį. Nebuvo aiškių nuorodų į tautinei mažumai priklausančių asmenų teisę siekti lėšų masinės informacijos priemonėms steigti, nes manoma, kad ši teisė yra savaime suprantama.

4 paragrafas

62. Šis paragrafas pabrėžia poreikį turėti specialias priemones, turinčias dvigubą tikslą palengvinti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims priėjimą prie masinės informacijos priemonių ir skatinti pakantumą ir kultūrinį pliuralizmą. Sąvoka "atitinkamos priemonės" buvo pavartotas dėl priežasčių, nurodytų 4 straipsnio 2 paragrafo komentare (žr. 39 paragrafą), kuriame vartojami tie patys žodžiai. Paragrafas papildo įsipareigojimą, išdėstytą 9 straipsnio 1 paragrafo paskutiniame sakinyje. Priemonėmis, numatytomis šiame paragrafe galėtų, pavyzdžiui, būti finansavimas mažumų programų transliacijų arba programų, užsiimančių mažumų reikalais ir/arba siūlančių dialogą tarp grupių arba skatinančių, priklausomai nuo redakcinės nepriklausomybės, kad redaktoriai ir vedėjai leistų tautinėms mažumoms prieiti prie jų masinės informacijos priemonių.

10 straipsnis

1 paragrafas

63. Tai itin svarbus pripažinimas, kad kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę laisvai ir be jokių trukdymų vartoti savo mažumos kalbą. Mažumos kalbos vartojimas yra viena iš pagrindinių priemonių, kuri leidžia tokiems asmenims išreikšti ir išsaugoti savo savitumą. Ji taip pat leidžia jiems naudotis žodžio laisve. Sąvoka "viešai" reiškia, pavyzdžiui, viešojoje vietoje, lauke arba kitų asmenų akivaizdoje, bet tai joku būdu nesiejama su santykiais su viešąja valdžia, o tai yra šio straipsnio 2 paragrafo dalykas.

2 paragrafas

64. Ši nuostata neapima visų santykių tarp tautinėms mažumoms priklausančių asmenų ir viešosios valdžios. Ji taikoma tik administracinei valdžiai. Nepaisant to, pastarąją reikia suprasti plačiai, pavyzdžiui, įskaitant ombudsmenus. Pripažįstant galimus finansinius, administracinius, ypač karinėje srityje, ir techninius sunkumus, susijusius su mažumų kalbų vartojimu santykiuose tarp tautinėms mažumoms priklausančių asmenų ir administracinės valdžios, ši nuostata buvo suformuluota labai lanksčiai, paliekant Šalims plačią veiksmų laisvę.

65. Jeigu 2 paragrafo sąlygos patenkinamos, Šalys imasi priemonių kiek įmanoma garantuoti, kad būtų vartojama mažumos kalba santykiuose su administracine valdžia. "Realaus porcikio" buvimą valstybė turi įvertinti remdamasi objektyviais kriterijais. Nors Susitariančios šalys turėtų dėti visas pastangas, kad būtų taikomas šis principas, formuluotė

"kiek įmanoma" rodo, jog galima atsižvelgti į įvairius veiksnius, ypač į suinteresuotos Šalies finansinius išteklius.

66. Šalių įsipareigojimai mažumos kalbos vartojimo atžvilgiu nėra nepaliečia suinteresuotos šalies oficialios kalbos arba kalbų statuso. Nėgana to, rėminėje Konvencijoje sąmoningai susilaikoma nuo "vietovių, kuriose tradiciškai gyvena tautinėms mažumoms priklausantys asmenys arba daug jos narių", apibrėžimo. Buvo manoma, kad geriau yra priimti lanksčią formuluotę, kuri leis atsižvelgti į kiekvienos Šalies ypatingas aplinkybes. Sąvoka "tradiciškai... gyvena" nesusijusi su istorinėmis mažumomis, o tik su tomis, kurios dabar gyvena toje geografinėje vietovėje (taip pat žr. 11 straipsnio 3 paragrafą ir 14 straipsnio 2 paragrafą).

3 paragrafas

67. Šis paragrafas grindžiamas kai kuriomis nuostatomis, esančiomis Europos žmogaus teisių konvencijos 5 ir 6 straipsniuose. Jis nesuteikia daugiau garantijų, negu pateikta tuose straipsniuose.

11 straipsnis

1 paragrafas

68. Turint galvoje šio įsipareigojimo praktinę reikšmę, nuostata suformuluota taip, kad leistų Šalims taikyti ją pagal savo specifines aplinkybes. Pavyzdžiui, Šalys gali vartoti savo oficialios kalbos abėcėlę, kai reikia rašyti tautinei mažumai priklausančio asmens vardą (-us) pagal jo fonetinę formą. Asmenims, kurie buvo priversti atsisakyti savo originalaus vardo (-ų) arba kurių vardas (-ai) buvo pakeistas panaudojant prievartą, reikėtų suteikti teisę jį (juos) grąžinti atsižvelgiant, žinoma, į išimtis tais atvejais, kai teisėmis ir vardo (-ų) keitimu buvo piktnaudžiaujama apgavystės tikslams. Susitarta, kad Šalių teisinės sistemos šiuo atžvilgiu turi atitikti tautinių mažumų apsaugos tarptautinius principus.

2 paragrafas

69. Šio paragrafo įsipareigojimas nusako asmens teisę "naudoti ženklus, įrašus ir kitokią asmeninio pobūdžio viešai matomą informaciją savo mažumos kalba". Žinoma, tai neatleidžia tautinėms mažumoms priklausančių asmenų nuo reikalavimo taip pat vartoti oficialią kalbą ir/arba kitas mažumų kalbas. Sąvoka "asmeninio pobūdžio" nusako viską, kas nėra oficialu.

3 paragrafas

70. Šiuo straipsniu siekiama, kad Šalys leistų turėti vietinius pavadinimus, gatvių pavadinimus ir kitus visuomenei skirtus topografinius ženklus taip pat mažumos kalba.

Igyvendindamos šį principą, Šalys privalo deramai atsižvelgti į savo specifines sąlygas ir į savo teises sistemas, taip pat, kur tinkama, į susitarimus su kitomis valstybėmis. Susitarta, kad Šalys nėra įpareigosotos sudaryti sutartis su kitomis valstybėmis šios nuostatos apibrėžiamoje srityje. Tačiau tokie susitarimai gali būti sudaromi. Taip pat susitarta, kad teisiškai privalomas esamų susitarimų pobūdis liekia nepakitęs. Ši nuostata nereiškia kokio nors oficialaus vietinių pavadinimų mažumos kalba pripažinimo.

12 straipsnis

71. Šiuo straipsniu siekiama skatinti žinias ir apie tautinių mažumų, ir apie daugumos visuomenės kultūrą, istoriją, kalbą ir religiją kultūrinio bendradarbiavimo perspektyvoje (žr. 6 straipsnio 1 paragrafą). Tikslas yra sukurti pakantumo ir dialogo klimatą, kaip sakoma rėminės Konvencijos preambulėje ir valstybių ir vyriausybės vadovų Vienos deklaracijos II priede. Antrojo paragrafo sąrašas nėra išsamus, o žodžiai "gauti vadovėlius" suprantami kaip nusakantys vadovėlių leidimą ir pirkimą kitose šalyse. Įsipareigojimas siekti, kad būtų sudarytos vienodos sąlygos tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims įgyti visų lygių išsilavinimą atspindi Vienos deklaracijoje pareikštą susirūpinimą.

13 straipsnis

1 paragrafas

72. Šalių įsipareigojimas pripažinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisę steigti ir tvarkyti savo pačių privačias švietimo ir mokymo įstaigas priklauso nuo jų švietimo sistemos reikalavimų, ypač privalomo mokymo reikalavimų. Šiame paragrafe nurodytoms įstaigoms gali būti taikomos tokios pačios tikrinimo formos kaip ir kitoms įstaigoms, ypač mokymo lygio atžvilgiu. Jeigu reikalaujamas lygis tinkamas, svarbu, kad visos suteikiamos kvalifikacijos būtų oficialiai pripažįstamos. Atitinkami nacionaliniai įstatymai turi būti grindžiami objektyviais kriterijais ir atitikti nediskriminacijos principą.

2 paragrafas

73. 1 paragrafe minimos teisės vykdymas nereikalauja iš suinteresuotos šalies finansinių įsipareigojimų, tačiau jis taip pat nepaneigia, kad tokia parama galima.

14 straipsnis

1 paragrafas

74. Įsipareigojimas pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę mokytis savo mažumos kalbos yra susijęs su viena iš pagrindinių priemonių, kuriomis tokie asmenys gali išreikšti ir išsaugoti savo savitumą. Dėl to negali būti jokių išimčių. Nepažeidžiant 2 paragrafe minimų principų, šis paragrafas nereiškia teigiamų veiksmų,

ypač valstybės finansavimo.

2 paragrafas

75. Ši nuostata nusako mažumos kalbos mokymąsi ir dėstymą šia kalba. Pripažįstant galimus finansinius, administracinius ir techninius sunkumus, susijusius su mažumos kalbos mokymusi arba dėstymu šia kalba, ši nuostata buvo suformuluota labai lanksčiai, paliekant Šalims plačią veiksmų laisvę. Įsipareigojimas imtis veiksmų, garantuojančių mažumų kalbų mokymąsi arba dėstymą jomis, priklauso nuo įvairių sąlygų; ypač reikia, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys turėtų "pakankamą poreikį". Sąvoka "kiek įmanoma" parodo, kad toks mokymas priklauso nuo suinteresuotos Šalies turimų išteklių.

76. Tekste sąmoningai susilaikoma nuo "pakankamo poreikio" apibrėžimo, o lanksti formuluotė leidžia Šalims atsizvelgti į jų pačių ypatingas aplinkybes. Šalys turi priemonių ir nuostatų tokiam mokymui garantuoti pasirinkimą, atsizvelgdamos į savo konkrečias švietimo sistemas.

77. Šiame paragrafe minimos sąlygos - "... sąlygas mokytis mažumos kalbos arba dėstyti šia kalba" - viena kitos neatmeta. Nors 15 straipsnio 2 paragrafas neįpareigoja Šalių atlikti abu veiksmus, jo formuluotė neužkerta kelio valstybėms Šalims įgyvendinti mažumos kalbos mokymąsi, taip pat dėstymą mažumos kalba. Dvikalbis mokymas gali būti viena iš priemonių šios nuostatos tikslui pasiekti. Iš šio paragrafo kylantis įsipareigojimas galėtų būti taikomas ikimokykliniam mokymui.

3 paragrafas

78. Kai galima mokytis mažumos kalbos arba kai gali būti dėstoma šia kalba, tai nepažeidžia oficialios kalbos mokymosi arba dėstymo šia kalba. Iš tikrųjų oficialios kalbos mokėjimas yra socialinių ryšių ir integracijos veiksnys.

79. Valstybės, kuriose yra daugiau kaip viena oficiali kalba, pačios reguliuoja konkrečius klausimus, susijusius su šios nuostatos įgyvendinimu.

15 straipsnis

80. Šis straipsnis reikalauja, kad Šalys sudarytų sąlygas, kurių reikia, kad tautinėms mažumoms priklausančių asmenų dalyvavimas kultūriniame, visuomeniniame ir ekonominiame gyvenime bei visuomenės reikaluose, ypač tuose, kurie su jais susiję, būtų veiksmingas. Pirmiausia juo siekiama skatinti realių lygybę tarp tautinėms mažumoms priklausančių asmenų ir daugumos dalį sudarančių asmenų. Norėdamos sudaryti reikiamas sąlygas tokiam tautinėms mažumoms priklausančių asmenų dalyvavimui, Šalys galėtų skatinti - pagal savo konstitucines sistemas - inter alia tokias priemones:

- konsultacijas su šiais asmenimis pagal atitinkamą procedūrą ir ypač per jų atstovaujamas įstaigas, jeigu Šalys svarsto teises arba administracines priemones, kurios gali būti tiesiogiai su jais susijusios;

- šių asmenų įtraukimą į nacionalinių ir regioninių plėtros planų ir programų, kurios gali būti tiesiogiai su jais susijusios, rengimą, įgyvendinimą ir vertinimą;

- kartu su šiais asmenimis atlikti tyrimus, įvertinančius galimą planuojamos plėtros veiksmų poveikį jiems;

- veiksmingą tautinėms mažumoms priklausančių asmenų dalyvavimą priimant sprendimus ir renkamuose organuose nacionaliniu ir vietiniu lygiais;

- decentralizuotas arba vietų valdymo formas.

16 straipsnis

81. Šio straipsnio tikslas yra apsaugoti nuo priemonių, kurios keičia gyventojų santykių vietovėse, apgyvendintose tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, ir yra skirtos apriboti iš šios rėminės Konvencijos kylančias teises ir laisves. Tokių priemonių pavyzdžiais gali būti ekspropriavimas, iškeldinimas ir ištrėmimas arba administracinių ribų pakeitimas siekiant apriboti naudojimąsi tokiomis teisėmis ir laisvėmis ("rinkiminės machinacijos").

82. Šis straipsnis draudžia tik tas priemones, kuriomis siekiama apriboti iš rėminės Konvencijos kylančias teises ir laisves. Buvo manoma, kad jokių būdu negalima taikyti šio draudimo priemonėms, kurių imantis apribojamos tokios teisės ir laisvės, kadangi tokios priemonės kartais gali būti visiškai pateisinamos ir teisėtos. Vienas iš tokių pavyzdžių gali būti kokio nors kaimo gyventojų iškeldinimas kitur dėl užtvankos statybos.

17 straipsnis

83. Šis paragrafas aprašo du įsipareigojimus, kurie yra svarbūs siekiant palaikyti ir plėtoti tautinei mažumai priklausančių asmenų kultūrą ir išsaugoti jų savitumą (taip pat žr. 5 straipsnio 1 paragrafą). Pirmasis paragrafas nusako teisę užmegzti ir palaikyti laisvus ir taikius santykius nepaisant valstybių sienų, o antrasis paragrafas gina teisę dalyvauti nevyriausybinių organizacijų veikloje (dėl šito taip pat žr. 7 straipsnio nuostatas apie susirinkimų ir asociacijų laisvę).

84. Šio straipsnio nuostatos daugiausiai grindžiamos ESBK Kopenhagos dokumento 32.4 ir 32.6 paragrafais. Buvo manoma, jog nereikia įtraukti aiškios nuostatos apie teisę užmegzti ir palaikyti santykius valstybės teritorijos viduje, nes buvo jaučiama, jog tai pakankamai apibrėžia rėminės Konvencijos kitos nuostatos, ypač 7 straipsnis, nusakantis

susirinkimų ir asociacijų laisvę.

18 straipsnis

85. Šis straipsnis skatina Šalis sudaryti prie esamų tarptautinių dokumentų ir ten, kur specifinės aplinkybės tai pateisina, dvišalius ir daugiašalius susitarimus tautinėms mažumoms ginti. Jis taip pat skatina bendradarbiavimą nepaisant sienų. Kaip pabrėžia Vienos dokumentas ir jo II priedas, tokie susitarimai ir bendradarbiavimas svarbūs pakantumui, gerovei, stabilumui ir taikai plėtoti.

1 paragrafas

86. Dvišaliai ir daugiašaliai susitarimai, kaip numato šis paragrafas, galėtų, pavyzdžiui, būti sudaromi kultūros, švietimo ir informacijos srityse.

2 paragrafas

87. Šis paragrafas nurodo bendradarbiavimo nepaisant sienų svarbą. Keitimasis informacija ir patirtimi tarp valstybių yra svarbus dalykas skatinti abipusį supratimą ir pasitikėjimą. Ypač bendradarbiavimas nepaisant sienų turi tą pranašumą, kad jis leidžia naudoti priemones, specialiai pritaikytas suinteresuotų asmenų norams ir poreikiams tenkinti.

19 straipsnis

88. Šis straipsnis leidžia daryti apribojimus, suvaržymus arba dalinius pakeitimus. Jeigu į šią rėminę Konvenciją įtraukti įsipareigojimai turi atitikmenų kituose tarptautiniuose teisiniuose aktuose, ypač EŽTK, tai leidžiami tik tokie apribojimai, suvaržymai arba daliniai pakeitimai, kurie nurodyti tokiuose aktuose. Jeigu šioje rėminėje Konvencijoje išdėstyti įsipareigojimai neturi atitikmenų kituose tarptautiniuose teisiniuose dokumentuose, vieninteliai leidžiami apribojimai, suvaržymai arba daliniai pakeitimai yra tie, kurie, įtraukti į kitus teisinius dokumentus (tokius kaip EŽTK) skirtingų įsipareigojimų atžvilgiu, yra svarbūs.

III SKYRIUS

20 straipsnis

89. Reikia, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys gerbtų nacionalinę Konstituciją ir kitus nacionalinius įstatymus. Tačiau ši nuoroda į nacionalinius įstatymus aiškiai nesuteikia teisės Šalims ignoruoti rėminės Konvencijos nuostatas. Tautinėms mažumoms priklausantys asmenys taip pat turi gerbti kitų asmenų teises. Šiuo atžvilgiu galima kalbėti apie situacijas, kai tautinėms mažumoms priklausantys asmenys yra etninė mažuma, bet sudaro daugumą viename valstybės rajone.

21 straipsnis

90. Ši nuostata pabrėžia pagrindinių tarptautinės teisės principų svarbą ir nusako, kad tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsauga turi atitikti šiuos principus.

22 straipsnis

91. Ši EŽTK 60 straipsniu grindžiama nuostata išdėsto gerai žinomą principą. Tikslas yra garantuoti, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys turėtų naudoti iš bet kurių jiems palankiausių atitinkamų nacionalinių arba tarptautinių žmogaus teisių įstatymų.

23 straipsnis

92. Ši nuostata nusako, kaip rėminė Konvencija yra susijusi su Europos žmogaus teisių konvencija, į kurią nurodoma preambulėje. Jokiomis aplinkybėmis rėminė Konvencija negali pakeisti teisių ir laisvių, kurias garantuoja Europos žmogaus teisių konvencija. Priešingai, rėminėje Konvencijoje pateiktos teisės ir laisvės, kurios yra Europos žmogaus teisių konvencijos atitinkamos nuostatos dalykas, turi būti aiškinamos pagal pastarąją.

IV SKYRIUS

24-26 straipsniai

93. Siekiant kontroliuoti rėminės Konvencijos taikymą, Ministrų Komitetui patikėta užduotis kontroliuoti, kaip Susitariančios šalys ją įgyvendina. Ministrų Komitetas nustato procedūrą, pagal kurią įgyvendinimo mechanizme dalyvauja Šalys, kurios nėra Europos Tarybos narės.

94. Kiekviena Šalis perduoda Generaliniam Sekretoriui periodiškai ir kada tik Ministrų Komitetas to pareikalauja informaciją, susijusią su šios rėminės Konvencijos įgyvendinimu. Generalinis Sekretorius šią informaciją perduoda Ministrų Komitetui. Tačiau pirmasis pranešimas, kurio tikslas yra teikti visapusišką informaciją apie įstatymines ir kitas priemones, kurių Šalis ėmėsi siekdama įgyvendinti rėminėje Konvencijoje išdėstytiems įsipareigojimams, turi būti įteiktas per vienerius metus nuo rėminės Konvencijos įsigaliojimo atitinkamoje suinteresuotoje šalyje. Vėlesnių pranešimų tikslas yra papildyti pirmame pranešime pateiktą informaciją.

95. Siekiant garantuoti veiksmingą Konvencijos įgyvendinimo kontrolę, numatoma įsteigti patariamąjį komitetą. Šio patariamojo komiteto užduotis yra padėti Ministrų Komitetui vertinant, ar Šalis ėmėsi tinkamų priemonių rėminėje Konvencijoje išdėstytiems principams įgyvendinti.

96. Ministrų Komitetas turi nustatyti per vienerius metus nuo rėminės Konvencijos įsigaliojimo turi nustatyti patariamojo komiteto, kurio nariai yra pripažinti ekspertai tautinių mažumų apsaugos srityje, sudėtį ir procedūrą.

97. Šios rėminės Konvencijos įgyvendinimo kontrolė turi būti kiek įmanoma aiškesnė. Šiuo atžvilgiu patartina numatyti pranešimų ir kitų tekstų apie tokią kontrolę publikavimą.

V SKYRIUS

98. 27-32 straipsniuose esančios baigiamosios nuostatos grindžiamos pavyzdinėmis baigiamosiomis nuostatomis Europos Taryboje sudaromoms konvencijoms ir sutartims. Neįtrauktas straipsnis apie išlygas; išlygos leidžiamos tiek, kiek jas leidžia tarptautinė teisė. Šio skyriaus straipsniams, išskyrus 27 ir 29, nereikia ypatingų komentarų.

27 ir 29 straipsniai

99. Rėminė Konvencija atvira pasirašyti valstybėms, Europos Tarybos narėms, ir kitoms valstybėms Ministrų Komiteto kvietimu. Sąvoka "kitos valstybės" suprantama kaip tos, kurios dalyvauja Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijoje. Šios nuostatos atsižvelgia į Vienos deklaraciją, pagal kurią rėminė Konvencija turėtų taip pat būti atvira pasirašyti valstybėms, kurios nėra narės (žr. Europos Tarybos viršūnių susitikimo Vienos deklaracijos II priedą).